

5° Denique (et hic est gradus heroicus) mala illa et mortem pati etiam cum sincero animi gaudio, exemplo Apostolorum, de quibus scriptum est: *ibant gaudentes a conspectu Concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati. Act. v.*

QUENAM VITIA FORTITUDINI ADVERSENTUR.

SCHOL. V. Tria 1° *Timiditas* quæ est fuga malorum, quibus pro loco ac tempore quis se objicere potest et debet; 2° *Intimiditas* quæ est defectus timoris justî et rationabilis; 3° *Audacia* quæ est inconsiderata periculorum susceptio. Quoad *primam* peccat qui eos unice timet, qui occidunt corpus: quoad *secundam* qui eum non timet, qui animam mittere potest in gehennam: quoad *tertiam* qui temerè periculum quærit et confidit.

§ 158.

FORTITUDO AD PROFICIENDUM REQUIRITUR.

Fortitudo *necessaria* est illi qui vult proficere in perfectione christianâ. — Ita 1° hortatur S. Scriptura: *Forti animo esto, in proximo est ut a Deo cureris. Tob. v, 13. Diligam te, Domine, fortitudo mea, Dominus firmamentum meum, et refugium meum, et liberator meus. Ps. xvii, 1. Si ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es. Ps. xxii, 4. Quis nos separabit a charitate Christi? tribulatio? an angustia?... Certus sum enim quia neque mors, neque vita... neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei, quæ est in Christo Jesu Domino nostro. Rom. viii, 35.* — 2° Accedunt PP.: S. Gregorius ait: «Alia justorum, alia est fortitudo reproborum. Justorum quippe fortitudo est carnem vincere, propriis voluntatibus contra ire, delectationem vitæ præsentis extinguere, hujus mentis aspera pro æternis præmiis amare, prosperitatis blandimenta contemnere, adversitatis metum in corde superare. Reproborum verò fortitudo transitoria est, sine cessatione diligere, contra flagella conditoris insensibiliter perdurare, ab amore rerum temporalium nec in adversitate

quiescere, ad inanem gloriam etiam cum vitæ detrimento pervenire, bonorum vitam non solum verbis ac moribus, sed etiam gladiis impugnare, in semetipsis spem ponere, iniquitatem quotidie sine ullo desiderii defectu perpetrare.» L. 7 *Mor.*, c. 9. S. Ambrosius Jobi fortitudinem laudans, ejus necessitatem ostendit dicens: «Quid horum S. Jobo vel in virtute defuit, vel in vitio obrepsit? Quomodo dolorem ægritudinis, frigoris, famis, pertulit? Quomodo despexit salutis periculum?..... Numquid trium regum injuriosa contentio, vel servorum contumelia in iram excussit?... Quis igitur tam fortis quàm sanctus Job.» L. 1 *Off.*, c. 3. — 3° Ratio est: multa ardua, difficilia, carni acerba et terribilia in viâ perfectionis occurrunt; qui enim piè volunt vivere in Christo, persecutionem patientur: ergo fortitudine opus est proficientibus, ut illa superare possint.

ADHORTATIO AD FORTITUDINEM.

COROLLARIUM. Simus proinde fortes in bello et pugnemus cum antiquo serpente et accipiemus regnum æternum. Aggrediamur ardua, quando Deus, vel obedientia, vel necessitas, vel charitas proximi, vel honor Dei, vel defensio fidei, vel salus propria ad difficilia virtutum opera nos vocant et credamus *omnia nos posse in eo, qui nos confortat. Philipp. iv, 13. Fidelis enim Deus est, qui patietur nos tentari supra id quod possumus, sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possimus sustinere. I Cor. x, 13. Non timeamus eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed potius timeamus eum qui potest et animam et corpus perdere in gehennam. Matth. x, 28. Ubi sunt Domitiani, Maximiani, Diocletiani et alii tyranni, qui martyres tam crudeliter cruciabant? Descenderunt in infernum, postquam duxerunt in bonis dies suos, cum e contra SS. martyres triumphant in cælis coronati. Possideamus ergo in patientiâ animas nostras et in eâ constantes simus usque ad mortem, nam qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Matth. x, 22.* «Et nunc quid restat, charissimi, scribit S. Bernardus, nisi ut admoneamini de perseverantiâ, quæ sola meretur viris gloriam, coronam virtutibus? Prorsus absque perseverantiâ neque qui pugnat, victoriam, neque palmam victor consequitur. Vigor virium, nutrix ad meritum, mediatrix ad præmium; soror

est patientiæ, constantiæ filia, amica pacis, amicitiarum nodus, unanimi-
tatis vinculum, propugnaculum sanitatis. Tolle perseve-
rantiam, nec obsequium mercedem habet, nec beneficium gratia,
nec laudem fortitudo.» *Ep.* 129.

§ 139.

TEMPERANTIA QUID?

Quarta virtus cardinalis est *temperantia*, quæ est virtus moderans appetitum circa voluptates animi et corporis, et a S. Augustino describitur : « Munitus temperantiæ est in coer-
cendis sedandisque cupiditatibus quibus inhiamus in ea quæ nos avertunt a legibus Dei, et a fructu bonitatis ejus.» *De Mor. Eccl.*, c. 19. Et alibi : « Temperantia est affectio coercens et cohibens appetitum ab iis quæ turpiter fiunt.» L. 1 *de Lib. arbitr.*, c. 13.

EXPLICATUR.

SCHOL. I. De temperantiâ agit S. Thomas 2, 2, q. 141, art. 1, et probat temperantiam esse virtutem, quia inclinat ad id quod est secundum rectam rationem; probat esse specialem virtutem art. 2, seq., quia specialem habet materiam, refrænando appetitum ab his quæ hominem maximè alliciunt, circa delectationem cibi, potûs et venereorum, quibus tantum utitur quantum vitæ necessitas requirit.

PARTES EJUS INTEGRALES.

SCHOL. II. Partes *integrales* temperantiæ, sunt 1° *Honestas*, quasi honoris status ex S. Isidoro I. 10, seu amor illius quod virtuosum, pulchrum, decorum et non turpe est; 2° *Verecundia*, seu timor opprobrii, et actûs turpis ex quo opprobrium generatur, quæ non est virtus propriè dicta, quia deficit a perfectione, cum apprehendat aliquid exprobrabile et turpe, quod sibi faciendum foret; quia tamen verecundari secundum rectam rationem est bonum et laudabile, ideo verecundia est laudabilis passio, et subinde dicitur virtus latè talis.

SPECIES TEMPERANTIÆ.

SCHOL. III. Partes verò *subjectivæ* seu species temperantiæ sunt : 1° *Abstinentia*, seu virtus moderans secundum dictamen rationis concupiscentias et delectationes ciborum, ut non impediunt bonum rationis; 2° *Sobrietas*, seu virtus moderans affectum et usum potûs; 3° *Castitas*, seu virtus moderativa delectationum in venereis juxta dictamen rectæ rationis, quæ triplex est, conjugalis, vidualis et virginalis; 4° *Pudicitia* quæ ab omni tactu et aspectu inhonesto atque impudico abhorre nos docet, sive potius versatur circa exteriora signa ad venerem incitantia, quæ quidem cohibet. Partes denique *potentiales*, seu virtutes temperantiæ annexæ, sunt : 1° *Mansuetudo*, quæ iram moderatur secundum rectam rationem; 2° *Clementia*, quæ est virtus moderans pœnas ex animi lenitate, in quantum ratio justitiæ patitur; 3° *Continentia*, virtus illa generalis quæ resistimus quibuscumque pravis motibus in quâcunque vitiosâ materiâ. Item sunt *modestia*, *humilitas*, *studiositas*, *eutrapelia*, *ornatus* : quæ virtutes haud sunt contemnendæ, licet parvæ videantur; ipsæ enim nos comitantur ubique. De his porro paulò fusiùs ac de aliis temperantiæ partibus potentialibus agendum est.

§ 140.

TEMPERANTIÆ STUDERE DEBET PROFICIENS.

Temperantiæ studere debet qui ad christianam perfectionem proficiendo contendit.— Nam 1° *Omnis qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet*, I *Cor.* ix, 25; vel, juxta græcum textum secundum verba : *Omnis autem agonizans omnia temperat* (scilicet in delectationibus corporis). *Ministrate... in scientiâ abstinentiam*, II *Petr.* 1, 6, sive, uti alii legunt, *temperantiam*, per quam, juxta Estium in hunc locum, ea virtus intelligitur quæ in frænandis ac reprimendis voluptatibus versatur.— 2° Ad eandem virtutem hortatur S. Prosper, seu quivis alius auctor de *Vitâ contempl.*, dicens : « Temperantia temperantem facit abstinentem, parcum, sobrium, moderatum, pudicum, tacitum, serium, verecundum. Hæc virtus, si in animo habitat, libidines frænât, affectus temperat, desi-

deria sancta multiplicat, vitiosa castigat, omnia intra nos confusa ordinat, ordinata corroborat, cogitationes pravas removet, inserit sanctas, ignem libidinosæ voluptatis exstinguit, animi teporem desiderio futuræ remunerationis accendit, mentem placidâ tranquillitate componit et totam semper ab omni vitiorum tempestate defendit. » C. 10, l. 3. — 3° Ratio est quia sine temperantiâ voluptates frænante, hæ rationem obnubilant, ita ut eam in dirigendis actionibus prudentia tuto consulere non possit.

ACTUS TEMPERANTIE.

SCHOLIUM. Actus temperantiæ sunt : 1° Moderatio in cibo et potu per jejunium; 2° Abstinencia a venereis illicitis voluptatibus; 3° Refrænatio iræ; 4° Humiliatio sui; 5° Modesta corporis et actuum externorum compositio; 6° Moderatio in lusu et aliis corporis recreationibus etc. Quòd si hæc et alia promptè, expeditè et delectabiliter, in rebus arduis, etiam cum discrimine corporalis salutis ac vitæ, ex Spiritûs sancti dono timoris, quod juxta D. Thomam, 2, 2, q. 141, a. 1, temperantiæ respondet, exerceantur, actus *heroicæ* temperantiæ erunt.

ADHORTATIO AD TEMPERANTIAM.

COROLLARIUM. Abstinentes igitur a carnalibus desideriis, quæ militant adversus animam: sequamur monitum *Ecclesiastici*: *Noli avidus esse in omni epulatione et non te effundas super omnem escam: in multis enim escis erit infirmitas et aviditas appropinquabit usque ad choleram. Propter crapulam multi perierunt; qui autem abstinens est, adjiciet vitam.* xxxvii, 32. Per hanc abstinentiam castitalis virtutem in tuto collocabimus, nam *luxuriosa res vinum. Prov. xx, 1.* Et ideo *Sapiens* ait: *Cogitavi in corde meo, abstrahere a vino carnem meam, ut animum meum transferrem ad sapientiam. Eccli. ii, 3.* Et S. Paulus: *Nolite inebriari vino, in quo est luxuria. Eph. v, 18.* Sit gressus noster non nimis præceps nec nimis lentus, cum moderatâ gravitate. Oculi modestè demissi, gestus non ludicri, sed honesti, risus non excussus, manus compositæ, vultus non torvus, nec morosus, vestes decenter aptatæ, vox submissa, conversatio nostra cum aliis mitis et mansueta, cavens offensionem aliorum: præbeamus nos omnibus affabiles, nec tamen

temerè omnia sine discrimine statim credamus, sed optima prudenter seligamus: simus omnibus amici, nemini familiares, quia familiaritas contemptum parit: non revelemus omnibus secreta, nec omnibus promiscuè fidamus, quia *est amicus, qui odium et rixam et convicia denudabit. Eccli. vi, 9.*

§ 141.

MODESTIA QUID?

Modestia est *virtus, quæ exteriores hominis actiones et corporis ornatum ita moderatur, ut nullius offendant aspectum: verum modestiæ fundamentum in humilitate situm est, sive in illo animi sensu quem expressit Apost. : Quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? I Cor. iv, 7.* Hinc a quibusdam definitur etiam *humilitas ad praxim reducta seu humilitas practica*: hoc sensu etiam de modestiâ inquebat S. Gregorius M.: *Intus est custodia quæ composita servat exteriùs membra; et sanè: si quis actus suos exteriùs ad verecundiam componeret absque ullo interiori virtutis motivo, jure merito diceretur in eo non modestia adesse, sed vana, mendax et superba modestiæ ostentatio, id est hypocrisis: quapropter legitur: finis modestiæ timor Domini. Prov. xxii.*

Habet modestia insigne quoddam ac mirificum decus præsertim adolescentibus, quibus et præclaram penes Superiores existimationem, et stabilem penes condiscipulos auctoritatem, et incredibilem amorem in omni hominum cœtu conciliat; ratio est quia in bene composito corporis et motuum externorum habitu cernitur ordinatè compositus animus: quare Apostolus hanc virtutem altè commendans inquebat: *Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Phil. iv.*

QUIBUS IN REBUS MODESTIA COLLOCANDA.

SCHOLIUM. Quatuor in rebus præsertim; nempe in oculis, in verbis, in risu et in incessu: *In oculis juxta illud S. Gregorii:*

deprimendi sunt oculi quasi raptores ad culpam, in L. Moral. In verbis, quod sic exponit S. Ambrosius: ne modum prætergrediari loquendi; ne quid indecorum sermo resonet tuus; ipsum vocis sonum libres modestiâ, ne cujusquam offendat aurem vox fortior, de Off. In risu, quod monet S. Basilius inquitens: illud etiam non medio-criter cavendum est ab iis qui colendæ pietati student, ne in risum præter modum effusi sint, de Reg. Denique in incensu, quod sic explicat idem S. Doctor: incensus esto nec segnis, ne animum dissolutum declaret; nec rursus vehemens, insolenterque incitatus, ne consternatos impetus animi significet. Hæc autem Ecclesiasticis est maximè necessaria, quos Apostol. vult ornatos et modestos I Tim. III; nil ergo mirum, si S. Ambrosius duos repulit Clericos qui exter-num præ se ferebant quid petulans, inconditum atque inordina-tum nimis; iudicium probavit eventus. L. 1 de Off. c. 18.

§ 142.

QUID DE HUMILITATE DICENDUM.

Humilitas est *virtus firmans voluntatem, ne inordinatè ex-tollatur*, seu ne succumbat amor inordinatæ excellentiæ: hæc ab amore veritatis procedit; statim enim ac quis ad se animum convertit, illicò intelligit se esse merum nihilum et omnia a Deo gratis accepisse. Tres illius gradus adsignant: 1us est sub-dere se majori et non se præferre æquali, qui est sufficiens; 2us se subdere æquali et non præferre inferiori, qui est abun-dans; 3us verò subesse minori, in quo est omnis justitia seu perfectio.

Hic tamen notandum est, quòd absque præiudicio humi-litatis possumus dona quæ accepimus præferre donis, quæ aliis collata apparent, quando id manifestum est; *humilitas enim*, ait August., *in parte veritatis collocanda est, non in parte falsitatis.*

Potest quis nihilominus absque falsitate, non iudicio ab-soluto, sed quasi suspensivo, ut dicit Estius, pronuntiare se omnibus viliorem *vel* secundum defectus occultos quos in se recognoscit et dona Dei quæ in aliis latent, aut quæ eis con-ferenda sunt; *vel* etiam quatenus si aliis datæ fuissent gratiæ

quæ datæ sunt nobis, melius Deo respondissent; *vel* etiam hoc sensu, quòd omnia peccata quæ ab aliis admissa vide-mus, debeamus reputare nobis a Deo remitti, qui custo-divit nos, ne ea committeremus; *nullum enim est peccatum quod facit homo, quod non possit facere et alter homo, si desit rector a quo factus est homo*, ait idem Augustinus, *Hom. 10* inter 50, cap. 9: præterea cum humilitas præcipuè consistat in affectu voluntatis potiùs quàm in iudicio mentis, unusquis-que potest se subicere non solum Deo, sed et omni humanæ creaturæ propter Deum, nempe ex dispositione cordis.

§ 143.

STUDIOSITAS QUID?

Studiositas est *virtus, quæ affectum seu studium discendi et cognoscendi, ad rectos rationis tramites moderatur ac tempe-rat*; omnia enim secundum rectitudinem fieri debent.

STUDIOSITATIS MUNERA.

SCHOL. I. Porro duo sunt præcipua munera studiositatis: 1um Est cupiditatem sciendi, quæ sæpe in generosis præsertim adolescenti-bus vehementior esse solet, intra limites coercere, ne se aut immo-deratiùs efferat, aut in vana et noxia effundat; 2um Est torporem ingenii excutere et animum ad necessaria vel utilia perdiscenda inflammare.

HIS STUDIOSITATIS MUNERIBUS QUID ADVERSATUR?

SCHOL. II. Primò huic muneri adversatur nimia nec satis recta sciendi cupiditas, quæ *inanis curiositas* solet appellari: *alteri* au-tem adversatur inertia laboris atque pigritia quæ a rerum pul-cherrimarum studio mentem avocat, atque ingenium turpi otio non tantum languescere, sed etiam hebescere fermè cogit et dici-tur *negligentia*. 1° Ad nimiam sciendi cupiditatem quod attinet, animadvertimus triplici præsertim ex capite vitiosam evadere

posse; ex quacumque animi pravitate eidem adjuncta, veluti ex pravo fine, quod v. g. iis contingit, qui e studio nihil aliud quam propriæ superbiam pabulum quærunt; cum quis ita liberalis cujuscumque artis vel scientiæ vel lectionis peculiaris suavitate deliniri se patiat, ut ab iis studiis removeatur, quæ ejusdem statui, conditioni et officio sola conveniunt, uti v. g. esset adolescens ille qui Scholæ suæ libris posthabitis, totum se poneret in legendis comædiis et fabulosis scriptorum quorundam narrationibus veræ scientiæ maximè exitiosis; denique cum quis ad eas res animum et studium adhibet, quæ humani vel proprii ingenii vires et captum superant, ex quo postea contingit ut facile in perniciosos errores labatur, monente Ecclesiastico: *altiora te ne quæstieris*, c. 3.

Quod attinet ad *socordiam et negligentiam* quæ discendi laborem refugit, tria hæc adolescentes meminisse atque præ oculis semper habere oportet: 1° Gravi se culpâ inquinare, si a parentibus ad studia missi, ætatem studiis aptissimam ipsi in aleis, ludis nugisque puerilibus, vel quod pejus esset, in morum depravatione terant; 2° Sine vitio esse non posse ipsam temporis jacturam, cum tempus, dicente Senecâ, sit ille thesaurus, *cujus unius avaritia honesta est*; futurum profectò esse, ut sese aliquando pœniteat, sed irreparabiliter et frustra. Mirum in modum ad inflammandos adolescentum animos in scientiarum studia, loquitur S. Pagina: *filia, juventute tuâ accipe doctrinam et usque ad canos invenies sapientiam: quasi is qui arat et qui seminat, accede ad eam et sustine bonos fructus illius; Eccl. vi*; quam sententiam expendens S. Hieronymus sic Nepotianum suum hortabatur: *senectus eorum qui adolescentiam suam honestis artibus instruxerunt et in lege Domini meditati sunt, ætate fit doctior, usu tritior, processu temporis sapientior et veterum studiorum dulcissimos fructus metit.* v. de *Oblig. discipulorum* t. 1, p. 286.

§ 144.

EUTRAPELIA QUID?

Eutrapelia est virtus omnium jucundissima. Quippe *quæ tota in amœnitate versatur, temperans videlicet jocos et ludos secundum rectam rationem*; sic dicta est a græco *eu bene*, et *trepó se vertere*, ex facili nempe quâdam et eleganti sermonis copiâ et flexibilitate; animum enim cum aliquâ jucunditate et liberali joci festivitate relaxare debemus aliquando, ut ad

majora vitæ officia promptior fiat atque paratior; sed cum facile omnino sit in jocis et festivitatibus rectæ rationis violare præcepta, requiritur idcirco virtus aliqua, quæ modum iis valeat accommodare: hæc porrò virtus est *eutrapelia*.

QUID SENTIENDUM DE LUDO?

SCHOLIUM. Quamvis ludus sæpe cum joco ac lusu confundatur, differt tamen si rectè loqui velimus; nam *ludus* propriè dicitur in factis, *jocus* in verbis; *lusus* verò magis fit voluptatis causâ, quam lueri spe. Non hic loquimur de ludo prout generatim sumitur, seu ut est simplex animi relaxatio; sic enim licitum esse nemo dubitat; nam sicut corpus quiete indiget, ne nimio labore frangatur; ita anima ne continuâ meditatione enervetur: sermo noster est de ludo in ordine ad justitiam, quo sensu definitur: *contractus quo ludentes inter se conveniunt de certo pretio victori cessuro*: triplex est generis; *alius* in quo sola virtus, *alius* in quo mera sors, et *alius* in quo partim virtus, partim sors dominatur.

Hic contractus, *si debite adsint conditiones*, est profectò licitus; sicut enim potest quilibet dominus rem suam absolute donare, ita potest etiam illam tradere sub conditione aliqua: aliunde oblectamenti genus est: adde utriusque partis eandem esse conditionem; unde qui ludendo perdidit,olvere tenetur; libera enim conventio servanda est.

Diximus modo *debite adsint conditiones*, et sunt 1° ne ludo turpe aliquid misceatur et inhonestum sive facto sive etiam verbis: *duplici* (aiebat Tullius quamvis gentilis) *distinguitur jocandi genus, unum illiberale, petulans, flagitiosum, obscœnum; aliud elegans, urbanum, ingeniosum, facetum*;

2° Ut nulla in ludo sit occasio peccandi, aut scandalum vel damnum alterius; sic v. g. *communiter* peccaret et hoc capite *peccato mortali*, qui totum se ludo traderet, cum sciat se in blasphemias, in verba inhonesta et in peccata similia prolabi, vel impotentem fieri ad debita persolvenda atque ad alendam familiam: unde summa quæ ludo exponitur, sit modica juxta cujusque conditionem et facultatem; ut ea quæ ludo exponuntur, sint propria ipsorum ludantium, et in eorum dominio ac liberâ disponendi facultate, ut patet;

3° Ut non ludatur *principaliter* ob lucrum; nam finis proximus ludi esse debet animi levamen et oblectatio, ut sic animus ipse promptior evadat et aptior ad spiritualia exercitia obeunda: hinc

probabilius docet Angelicus, ludere unicè propter lucrum cupiditati deserviens non excusari a veniali ob quamdam turpitudinem, 2, 2, q. 77, a. 4; porro ait idem doctor, parum de delectatione sufficit ad victum quasi pro condimento, sicut parum de sale sufficit in cibo; q. 168, a. 4;

4° Ut omnis fraus absit et injuria : unde oportet ut sit æqualitas *moralis* quoad omnes ludentes in spe lucrandi et in periculo perendi; ne sit ludus justitiæ læsivus, v. Sales. Philoteam, c. 32.

Omnia hæc ad moralem potiùs quàm ad Mysticam Theologiam pertinent; nemo tamen non intelliget eorum utilitatem. Quid enim magis adversatur perfectioni quàm excessus in ludo, et quis nescit istius modi excessum non adeò rarum esse, etiam apud Ecclesiasticos, qui speciali modò ad perfectionem tendere tenentur.

§ 145.

DE VIRGINITATE.

Castitas triplex est, *conjugalis, vidualis et virginalis*. Prima abstinere a voluptatibus carnis illicitis et utitur moderatè licitis in matrimonio : hæc est in præcepto; *omnis enim fornicator et immundus non habet hæreditatem in regno Dei*, ait Apostolus, *Eph. v.* Altera post solum matrimonium abstinere in posterum tam ab illicitis quàm etiam licitis in matrimonio ipso : hæc est de consilio ex eodem Apostolo, *II Cor. vii.* Tertia denique ab omnibus omnino tam licitis quàm illicitis veneris delectationibus perpetuò abstinere : de hac nonnulla inquiri solent notatu digna.

VIRGINITAS DEFINITUR.

SCHOL. I. Virginitas rectè definitur *firma voluntas perpetuò abstinendi ab omnibus veneris voluptatibus*. Dicitur *firma voluntas*, ut indicemus nos hic non definire virginitatem *materialem*, quæ consistit in quâdam carnis integritate; sed *moralem*, quæ in animo sita est atque in ejus proposito : atque ex hoc patet differentia virginitatis a castitate; nam *ista* esse potest etiam in conjugatis et penitentibus, non autem *illa* : et ideo propositum servandæ inte-

gritatis usque ad tempus nuptiarum non est virtus virginitatis sed castitatis.

AN VIRGINITAS SIT RES BONA IN SE ET LICITA?

SCHOL. II. Virginitatem esse rem valde bonam in se, licitam atque laudabilem tenent omnes Catholici adversus Lutherum, et meritò; nam nihil sub consilio cadere potest in Scripturis, quòd non sit in se bonum, licitum atque laudabile; atqui virginitas in Scripturis sub consilio cadit : *de virginibus præceptum Domini non habeo*, inquit Apost., *I Cor. vii.* *consilium autem do, tanquam misericordiam consecutus a Domino, ut sim fidelis*; et postea : *solutus es ab uxore? noli quærere uxorem*; et iterum : *dico non nuptis et viduis, bonum est illis si sic permaneant*. Id ipsum probatur exemplo Christi, B. M. Virginis multorumque Sanctorum, qui virginitatem secuti sunt. Quin imò vel ipsas barbaras gentes hic consentientes habemus; virginitas enim maximo semper in honore habitata fuit apud Judæos, Peruvianos, Messicanos etc. Scotti, *Teoremi, part. 2, t. 8*, accedit ratio : nonne bonum in se est, licitum atque laudabile, ut propter bonum animæ rejiciantur delectationes corporis? atquifin hoc intendit virginitas. J. Chrysost., *De Virginit. D. Ambros., libri 3 de Virginit.* Hinc Nazian. *car. 2* sic eam extollit :

Salve Virginitas divino tradita dono,
Mater inoffense vitæ bona maxima fundens,
Christi pars et spiritibus sociata supernis!

AN MELIOR SIT VIRGINITAS, QUAM MATRIMONIUM?

SCHOL. III. Elvidius, ac Jovinianus contra quem multa scripsit S. Hieronymus, docebant statum virginitatis nullo modo dici posse meliorem et excellentiorem statu matrimonii : protestantes moderni illorum doctrinæ subscripserunt. Verum facillimè refutantur vix consulendo Paulum, qui controversiam expressè definit sic inquit : *qui matrimonio jungit virginem suam, bene facit, et qui non jungit, melius facit... beatior erit, si sic permanserit secundum meum consilium : puto autem quòd et ego Spiritum Dei habeam*. *I Cor. vii.* Hinc Trident. contra hæreticos hunc tulit ad rem Canonem decretorium : *si quis dixerit statum conjugalem anteponendum esse statui virginitatis vel cælibatûs, et non esse melius ac beatius manere in virginitate aut cælibatu, quàm jungi matrimonio,*

anathema sit. Sess. 24, c. 10. Nec deest ratio; nam *matrimonium* ex se convenit homini secundum partem inferiorem, quâ similis est brutis; *virginitas* autem convenit eidem secundum partem superiorem, quâ similis est Angelis: *illud*, ut ita dicam, in terris conversatur et de terrâ pascitur; *ista* in coelis habet sedem suam et tota quæ sursum sunt sapit. Unde merito possumus concludere cum S. Bernardo: *Nuptiæ terram replent, virginitas paradisum.* Liguori, *Selva* etc.

Hæc tamen omnia accipienda sunt *de ipso statu virginitatis pro Deo electo*: de *statu virginitatis*, quo sensu statu matrimonii præstat; nam licet matrimonium in actu gratiam producat, si tamen consideretur in suo statu permanente, certè virginitate est inferius ex supra dictis; *pro Deo electo*; certum est enim statum hunc non præcellere, si eligatur propter fines a Deo diversos, tunc enim non esset bonum virtutis.

§ 146.

PROFICIENTES VIRTUTIBUS STUDENTES TENTATIONIBUS
MAXIMÈ INFESTANTUR. — TENTATIO QUID?

Proficientes in vitâ spirituali, dum animam suam virtutibus exornare student, variis tentationibus, præsertim inhonestis, exagitari solent, et P. Godinez testatur quòd « licet cum non paucis personis sanctis de negotio animæ egerit, vix tamen aliquas invenerit quibuscum Deus in hoc peculiari puncto dispensare voluerit, propterea quòd hæc tentatio sit humilitatis, seu sacri monilis, custodia et martius pugnarum, coronarum et præmiorum campus. Hanc tentationem neque virgines pudicitiae eximiæ, nec remotissimi ab humanis anachoretæ aufugiunt: cum illâ et magistri spirituales conflictantur, ut humiliantur: raròque sunt ab eâ exempti incipientes, nisi fortè sint terrestres, frigidi et nimium melancholici; quo in casu hi tales pejoribus laborant incommodis et tentationibus.» *Prax. Theol. Myst.*, l. 2, c. 3. Est autem *tentatio* generatim sumpta incitamentum ad peccandum voluntati nostræ propositum, seu quasi stimulus quidam quo voluntas nostra allicitur vel inclinatur ad violandum præceptum legis: potest esse

vel a naturâ nostrâ corruptâ; vel a dæmone solo; vel a dæmone simul atque a nobis ipsis, si nempe ab eo et simul a concupiscentiâ nostrâ originem habeat tentatio: in quocumque autem casu ea est vel *levis*, vel *gravis*, vel *gravissima*.

CAUSE TENTATIONUM.

SCHOLIUM. *Tentare*, in genere loquendo, juxta S. Thomam, 2, 2, q. 97, a. 1, est *proprie experimentum sumere de eo qui tentatur*. Sic homo dicitur vitiosè tentare Deum, quando sine causâ vult experimentum sumere de eo quod Deus potest, vult aut scit. E converso Deus dicitur tentare hominem, cum experimentum de aliquo sumit ut aliis ostendat. Quare, juxta eundem S. D. « Alia tentatio est in quâ salvatur... manifestatio tentanti: et sic dicitur caro tentare, vel mundus, quia in his cognoscitur manifestè virtus vel infirmitas mentis, sicut in bello cognoscitur virtus militis, quamvis hostes non impugnent ut cognoscant, sed ut vincant. Unde ipsa impugnatio virtutis tentatio dicitur. Hoc autem est vel a principio intrinseco, scilicet a corruptione carnis, et sic dicitur tentatio a carne; vel a principio extrinseco, et hoc dupliciter, quia illud quod exterius est vel impugnat per modum objecti, et sic est tentatio a mundo, cujus rebus corda hominum alliciuntur ad peccandum, vel per modum agentis qui trahit ad peccatum persuadendo, terrendo, blandiendo et sic de aliis et sic dicitur tentatio esse ab hoste scilicet diabolo et ab his qui sunt membra ejus. » L. c, in 2 d. 21. 1º Igitur homo Deum tentat si temerè se in pericula coniciat et totum opus eum liberandi Deo relinquat. 2º Deus hominem tentat, quatenus probat sive justos, ut in justitiâ promoveantur, sive peccatores, ut a peccatis avocentur; probat autem hujus vitæ pœnis exercendo et tentationes in malum inclinantes permittendo, juxta illud: *Tentat vos Dominus Deus vester, ut palam fiat utrum diligatis eum, an non, in toto corde et in totâ animâ vestrâ.* Deut. xiii, 3. 3º Caro tentat, quia per peccatum originale corrupta, quæ corruptio vocatur concupiscentia, vel deordinatio partis inferioris contra superiorem, inclinatur in peccatum; quo sensu non Deus, sed concupiscentia est quæ tentat, juxta illud: *Nemo cum tentatur, dicat quoniam a Deo tentatur: Deus enim intentator* (id est non tentator) *malorum est: ipse autem neminem tentat.* Jac. 1, 13. 4º Mundus tentat, quatenus mundi bonis occasionaliter homines abutentes ad malum, alliciuntur ad peccandum, quo sensu scriptum est: *Quoniam creaturæ Dei in odium factæ sunt et in tentationem*

animabus hominum (scilicet ex culpâ eorum qui insipienter eis utuntur, ait S. Thomas, 1 p., q. 65, a. 1, ad 3), et in *muscipulam pedibus insipientium*. Sap. xiv, 11. 5° Diabolus tentat, quia ipse est qui directè intendit impugnare virtutem, quod est proprium ipsius et illorum qui tanquam illius membra idem faciunt: unde antonomasticè diabolus *tentator* vocatur. *Matth.* iv, 3.

§ 147.

TENTATIONES PATIENTER SUFFERENDÆ.

Conformare nos debemus divinæ permissioni in tentationibus, ex divinâ Providentiâ in bonum nostrum ordinatis, quæcumque illæ sint. — Nam 1° dicitur: *Beatus vir qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se.* Jac. i, 12. Ergo ut beati simus et coronam promissam accipiamus, quæcumque tentationem a Deo, etiam tantum permissam, tolerare patienter, ejusque divinæ permissioni nos conformare debemus. — 2° S. Hieronymus ait: « Sustineamus ergo nos paululum in hac vitâ tentari, ut æternam postmodum possimus pro temporali capere tentatione mercedem. » *Ep.* 50, ad *Ocean.* *Serm.* 1 *Quadr.* — Ex his 3° patet ratio, quia tentatio materiam merendi et præclaras virtutes exercendi nobis præstat, uti testatur Apostolus gravissimâ tentatione, etiam post ter repetitam ferventem orationem vexatus, dicens: *Virtus in infirmitate perficitur.* II *Cor.* xii, 9. Quippe virtus non probata, non tentata, solius nominis virtus est. Item Christus ipse ductus est in desertum, ut tentaretur a diabolo. *Matth.* iv, 1. Et tentatus fuit per omnia pro similitudine absque peccato. *Hebr.* iv, 15, ut nimirum ad ejus similitudinem non renuamus, omnibus modis, ad placitum divinæ Providentiæ, peccato tamen excepto, tentari. Denique tenemur conformare nos divinæ voluntati: *Fiat voluntas tua sicut in cælo et in terrâ.* *Matth.* vi, 10; sed quia in terrâ hæc Dei voluntas non nisi per medias tentationes fieri potest, conformare nos in

illis sufferendis divinæ Providentiæ debemus, ut merendo nunc in terrâ probati, fruendo in cælo beati evadamus.

§ 148.

TENTATIONES IN MALIS POENÆ A DEO SUSCIPIENDÆ SUNT.

Ex § præcedenti fluit 1° quòd in malis solius poenæ, nullâ exceptione factâ, cum voluntate divinâ, per illa nos tentante vel probante, conformari debeamus. — Ita 1° docet S. Scriptura: *Ecce ego fingo contra vos malum.* *Jerem.* xviii, 11. *Si erit malum in civitate, quod Dominus non fecerit.* *Amos* iii, 6. *Ego, quos amo, arguo et castigo.* *Apoc.* iii, 19. Ergo mala poenæ Deus nobis immittit, non quia malum, sed bonum nobis vult, nos amat, probat, castigat: consequenter beneficæ ejus voluntati conformari debemus. — 2° Ratio est, quia Deus per ejusmodi mala poenæ nostrum bonum intendit et nos per gratiam suam ad bonum eorum usum excitat et adjuvat; ergo nos ejus divinæ voluntati quoad hoc conformare debemus.

§ 149.

IN TENTATIONIBUS CULPÆ, EXCEPTO PECCATO, VOLUNTATI DEI NOS CONFORMARE DEBEMUS.

Sequitur 2° quòd etiam in tentationibus ad malum culpæ inducentibus, quæ a carne, mundo et diaboloveniunt, dummodo culpam declinemus, cum voluntate Dei eas permitte conformari debeamus. — Sic 1° nos instruit suo exemplo S. Paulus: *Datus est mihi stimulus carnis meæ, angelus Satanæ, qui me colaphizet.* II *Cor.* xii, 7. Quòd si igitur S. Paulus exemptus non est, sed edoctus sustinere tam fœdam sub iniquo adeo tyranno tentationem, nos certè in tentationibus a Deo permissis, excepto peccato, ejus divinæ permissioni nos

conformare debemus. — 2° S. Gregorius ait : « Sciendum est quia Satanæ voluntas semper iniqua est, sed nunquam potestas injusta, quia a semetipso voluntatem habet, sed a Domino potestatem, quod enim ipse iniquè facere appetit, hoc Deus fieri non nisi justè permittit. » L. 2 *Mor.*, c. 6. Id quod probat, ex illo : *Spiritus Dei malus arripiebat Saül, I Reg. xvi, 23*, dicens : « Ecce unus idemque spiritus, et Domini appellatur, et malus : Domini videlicet per licentiam potestatis justæ, malus autem per desiderium voluntatis injustæ. » Ergo huic potestati et permissioni divinæ justæ conformari tenemur. — Ex his 3° eruitur ratio : quia dæmones etc. sunt instrumenta quibus mediantibus Deus infligit mala pœnæ, tentationis, probationis et purificationis causâ, quantum est ex parte Dei. Deinde licet Deus purè permittat quæ vel sunt peccatum vel ad illud inclinant, nec approbet, sed odio habeat illos qui peccant vel pravæ inclinationi non repugnant, effectus tamen exinde ad bonum collecti non solum a Deo permittuntur, sed amantur, maximè respectu illorum qui non peccant, sed tantum patiuntur, sicuti de Christi passione dicitur : *Passio placuit, actio displicuit*. Ergo etiam in illis, excepto peccato, voluntatem et permissionem divinam adorare eique conformari oportet.

§ 150.

AD TENTATIONEM SEMPER PARATI ESSE DEBEMUS.

Sequitur 3° quòd omnes incipientes, proficientes et perfecti semper ad tentationem cum nutu et ad nutum Dei parati esse debeant. — Ita monet 1° S. Scriptura; pro incipientibus quidem : *Fili, accedens ad servitum Dei, sta in justitiâ et timore et prepara animam tuam ad tentationem. Eccli. ii, 1*. Pro proficientibus : *Quia acceptus eras Deo, necesse fuit ut tentatio probaret te. Tob. xii, 13*. Pro perfectis : *Ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ.*

II *Cor. xii, 7*. — Hoc idem 2° ostendit ex professo S. Gregorius dicens : « Si vigilanter intendimus, has tres vices mœroris et lætitiæ in uniuscujusque electi animo istis alternantibus modis invenimus : id est, conversione, tentatione et morte. » L. 24 *Mor.*, c. 7. Quod per partes exponit quatenus non modò in conversione ipsâ quis tentatus a suis hostibus, ne eam exsequatur, sed etiam post executam, ne in eâ persistat. « Post conversionis verò certamina, post probationis ærumnam, restat adhuc dura tentatio : quia venire non potest ad perfectæ gaudia libertatis, nisi priùs debitum solverit humanæ conditionis. » Unde etiam Gerson, *Tr. de div. Tent.*, Alvarez de Paz, t. 2 *de Vit. spir.*, l. 1, p. 3, c. 12, Rosignolius, *de Christ. pers.*, l. 1, a, c. 17, et l. 2, a, c. 33, et l. 5, c. 27, tentationes incipientium, proficientium et perfectorum memorant. — 3° Ratio est quia *militia*, seu, juxta LXX, *tentatio est vita hominis super terram, Job. vii, 1*; nam tota vita nostra in medio hostium versatur, imò in nobismetipsis hostem circumferimus; ergo si perire nolumus, ad pugnam tentationis semper parati esse debemus, quia sine hac pugna nulla est victoria.

§ 151.

TENTATIONES LIBENTER TOLERANDÆ.

Sequitur denique 4° quòd in tentationibus, non solum patienter, sed etiam libenter, imò et gaudenter cum voluntate divinâ nos conformare, studere debeamus. — Ita 1° hortatur S. Jacobus : *Omne gaudium existimate, fratres mei, cum in tentationes varias incideritis. Jac. i, 2*. Id quod exemplo suo nos Christus et Apostoli docuerunt : Christus : *Baptismo habeo baptizari et quomodo coarctor, usque dum perficiatur? Luc. xii, 50*. S. Paulus : *Libenter gloriabor in infirmitatibus meis ut inhabitet in me virtus Christi. Propter quod placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo. II Cor. xii, 9*. Apostoli :